

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ІНІ ПРАВА І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ О. НОВОМЛИНЕЦЬ

«_____» _____ 2025 р.

ПРОГРАМА

фахового випробування вступників за освітнім ступенем «бакалавр» за спеціальностями **D8** Право на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр», ОКР «молодший спеціаліст» або ОКР «спеціаліст/магістр»

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри кримінального
права та правосуддя
Протокол №4 від 12.02.2025 року

Чернігів 2025

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
II. ПЕРЕЛІК ТЕМ	4
III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ	19
IV. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	20

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2025 році та Правил прийому до Чернігівського національного технологічного університету у 2025 році, для вступників на продовження навчання за спеціальністю D8 Право на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр», ОКР «молодший спеціаліст» або ОКР «спеціаліст/магістр»), проводяться фахові вступні випробування.

Мета конкурсних випробувань – створення рівних можливостей для вступу на навчання за спеціальністю D8 Право» випускників на основі перевірки теоретичних знань з історії України та навичок їх застосування на практиці.

Програма складається з 4-х розділів та інтегрує зміст програми навчальної дисципліни з історії України.

У ході конкурсних вступних випробувань абітурієнти повинні продемонструвати **вміння**:

- визначати основні періоди історії України;
- характеризувати особливості кожного з історичних періодів, їхні спільні та відмінні риси;
- визначати причинно-наслідкові зв'язки в історії;
- характеризувати та оцінювати історичні постаті, явища, процеси;
- зіставляти історичні процеси з епохами та застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів;
- хронологічно співвідносити процеси, які відбувалися на землях України;
- характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;

Програма фахових випробувань складається з пояснювальної записки, переліку тем з навчальної дисципліни, критеріїв оцінки знань абітурієнтів та списку рекомендованої літератури з Історії України.

II. ПЕРЕЛІК ТЕМ

Тема 1 Вступ. Історія України як наукова і навчальна дисципліна

Предмет і завдання курсу “Історія України”. Історія як наука. Методологічна і теоретична основа курсу “Історія України”. Історичні джерела: типологія і характеристика. Періодизація історії України. Місце історії України у всесвітній історії. Історіографія історії України.

Тема 2. Становлення первіснообщинного ладу на території України

Початок людської цивілізації на території України. Поява перших гомінідів на території України. Найдавніші археологічні пам'ятки. Періодизація первіснообщинного ладу за даними археології. Характеристика основних етапів первіснообщинного ладу (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, бронзовий вік). Становлення людського суспільства на території України. “Неолітична революція”, її зміст і наслідки для розвитку людського суспільства. Еволюція господарського та духовного життя. Становлення родоплемінного ладу.

Тема 2. Стародавня доба історії України

Стародавня доба в історії України. Поява *Homo sapiens*, людини сучасного антропологічного типу.

Періодизація первіснообщинного ладу за даними археології. Характеристика основних етапів первіснообщинного ладу (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, бронзовий вік).

“Неолітична революція”, її зміст і наслідки для розвитку людського суспільства. Природно-господарські зони неолітичних культур: землеробсько-скотарська та мисливсько-рибальська. Трипільська культура (5400–2200 рр. до н. е.).

Виникнення цивілізації (державності) на території сучасної України. Кімерійці, скіфи, сармати: походження, суспільний лад і духовна культура.

Причини утворення давньогрецьких колоній у Причорномор'ї. Типи причорноморських грецьких полісів. Найбільші міста-колонії Ольвія, Херсонес, Пантикапей, Тіра. Боспорське царство V ст. до н. е. – VI ст. н. е.

Тема 3. Давні слов'яни

Проблема виникнення слов'янства та її висвітлення в історичній літературі. Велике переселення народів і зміна етнічної карти Євразії. Розселення слов'ян по теренах України. Венеди, анти і склавини. Письмові відомості про давніх слов'ян. Зарубинецька археологічна культура (III ст. до н. е. - I ст. н. е.).

Східні, західні й південні слов'яни. Східні слов'яни: етнічні особливості, заняття, побут, суспільні відносини та духовне життя. Системи землеробства. Виникнення Києва та його консолідуєча роль у державотворчому процесі.

Перші державні утворення у Середньому Подніпров'ї. Племінні союзи полян, сіверян, дулібів, древлян, білих хорватів та ін. Відносини між слов'янськими племенами. Взаємини слов'ян з хазарами й норманами. Слов'яни і Візантія.

Князь Кий. Перша давньоруська князівська династія. Становлення держави з центром у Києві. Князі Дір і Аскольд. Початок поширення християнства на Русі.

Тема 4. Київська Русь

Передумови утворення Київської Русі. Зміна династії Києвичів на династію Рюриковичів. Особливості державотворчого процесу у Східній Європі. Походження термінів “Русь” та “Україна”. Теорії походження Київської Русі.

Геополітичне становище Київської Русі й зовнішня політика київських князів (Олег, Ігор Ольга, Святослав). Внутрішня політика перших київських князів, процеси класотворення та реформаторська діяльність. Повстання древлян (945 р.). Війни з хазарами, болгарами, ясами (аланами) і касогами. Підкорення в'ятичів.

Міжусобна боротьба на Русі після смерті Святослава. Правління Володимира Великого. Завершення формування території Київської держави.

Адміністративні реформи Володимира. Зовнішня політика держави, зміцнення її міжнародного авторитету. Передумови та причини прийняття християнства Київською державою. Хрещення Русі 988 р. та його історичне значення.

Господарське життя Київської держави. Розвиток сільського господарства, ремесла і торгівлі. Соціальна структура давньоруської держави в період найвищого піднесення. Характеристика аграрних відносин ранньофеодальної держави (вотчина, повинності селян, селянська громада, її соціально- економічні функції).

Міжусобна боротьба після смерті Володимира Великого. Ярослав Мудрий: внутрішня і зовнішня політика. Церковне життя. Міжнародне становище

Київської Русі. Культурно-просвітницька діяльність Ярослава Мудрого. “Руська Правда” – перший звід давньоруського права Ярослава Мудрого.

Основні віхи формування давньоруського етносу: територія, мова, ментальність, духовне життя, побут. Походження і розвиток національної символіки. Освіта і знання. Літописання та література. Архітектура; образотворче мистецтво; музика. Історичне значення Київської Русі.

Тема 5. Політична роздробленість Київської Русі.

Галицько-Волинське князівство

Процес політичної децентралізації Київської Русі. Утворення окремих земель Київської Русі. Любецький з'їзд та його наслідки.

Київська держава за Ярославичів. Володимир Мономах і його боротьба за державну єдність Русі.

Причини державного відокремлення земель-князівств. Особливості економічного й політичного життя Київського, Чернігово-Сіверського, Переяславського, Галицького та Волинського князівств.

Економічне і політичне зростання Галицького князівства. Внутрішня і зовнішня політика Ростиславичів. Ярослав Осмомисл. Протистояння польській і угорській експансії. Роман Мстиславович.

Утворення Галицько-Волинської держави. Князювання Данила Романовича в Галичі. Суспільно-політичний і адміністративний устрій. Виникнення і зростання міст. Міжнародна політика Данила Романовича.

Боротьба Русі проти монголо-татарської навали. Битва на р. Калці 1223 року. Розорення руських земель Золотою Ордою. Світове значення боротьби русичів з монголо-татарською навалою.

Галицько-Волинська земля за наступників Данила Романовича (князь Лев Данилович, король Юрій I Львович). Утворення Галицької митрополії. Занепад Галицько-Волинської держави.

Культура періоду роздробленості Русі (XII – перша половина XIV ст.).

Тема 6. Українські землі у складі

Великого князівства Литовського та Польщі

Політичні, економічні передумови утворення та правова основа ЛитовськоРуської держави. Встановлення влади литовських князів над Волинню, Чернігово-Сіверською землею, Поділлям, Київщиною та Переяславщиною.

Польська експансія на українські землі наприкінці XIV-XV ст. Кревська унія 1385 р. та ін. польсько-литовські унії, їх наслідки для соціального розвитку України.

Становище русичів у польській державі. Великий князь литовський Вітовт і його політика. Зміни в соціально-економічному й політичному становищі

русичів у Польсько-Литовській державі.

Зміцнення Московської держави та її боротьба з Великим князівством Литовським за Сіверську землю. Напади татар і турків на українські землі. Входження чернігово-сіверських земель до складу Московського царства.

Основні риси економічного життя українських земель у складі Литви і Польщі. Сільськогосподарське виробництво. Внутрішній і зовнішній ринок, орієнтація економіки українських земель. Фільварки. Сільська громада (копа). Початок закріпачення. Литовські статuti (1529, 1566, 1588 року). Розвиток міст.

Магдебурзьке право. Ремесла і торгівля. Соціальне становище українського населення у складі Польсько-Литовської держави.

Умови розвитку культури русичів у польсько-литовській державі. Розвиток української мови. Усна народна творчість. Освіта й писемність. Літописання. Література. Розвиток науки. Архітектура і містобудування. Живопис. Художні ремесла. Побут.

Тема 7. Запорозька Січ і українське козацтво.

Україна у складі Речі Посполитої

Причини, походження і час виникнення українського козацтва. Передумови створення регулярної військової організації козацтва. Козацька колонізація Причорноморських степів. Роль козацтва у захисті південних рубежів Великого князівства Литовського від турецько-татарських нападів. Поява перших Січей. Дмитро Вишневецький та його діяльність в об'єднанні козацьких сил. Військове мистецтво, життя і побут січовиків. Молдавські походи Івана Підкови. Військово-політична організація Запорозької Січі.

Запорозька Січ як державно-політичне утворення. Місце Запорозжя у міжнародній політиці. Козацька символіка. Побут, звичаї і культура запорожців. Місце церкви в духовному житті козаків. Система навчання і виховання молоді.

Люблінська унія 1569 р., утворення Речі Посполитої; наслідки для України. Соціально-економічний розвиток України. Заповітні карби запорожців. Зростання великого землеволодіння. Розвиток панщинно-фільваркового господарства. “Устави на волоки”. Остаточне закріпачення селянства. Колонізація Лівобережної України. Розвиток міст, ремесел і торгівлі. Магдебурзьке право. Поява підприємств мануфактурного типу. Культурний розвиток українських земель наприкінці XVI – на початку XVII ст. Братський рух та його значення. Львівське, Київське, Луцьке братства, їх діяльність. Церковне життя. Берестейська унія 1596 р. та її значення.

Посилення соціального і національно-релігійного гніту в Україні. Урядова політика щодо козаків. Виникнення реєстрового козацтва. Формування суспільно-політичного устрою Запорозької Січі. Козацька адміністрація. Старшина і козацька голота. Козацькі ради. Господарство, побут, звичаї козаків.

Реєстрові та нереєстрові козаки. Запорозька Січ – антипод феодально-

станової Речі Посполитої.

Ординація Війська Запорозького реєстрового (1638 р.).

Тема 8. Українська національна революція середини XVII ст. під проводом Б. Хмельницького. Україна в добу “Руїни”

Політичні, соціально-економічні, національно-релігійні причини революції. Рушійні сили і характер революції.

Підготовка та розгортання національно-визвольної боротьби в 1648–1654 рр. Під проводом Б. Хмельницького.

Відносини між Гетьманщиною і Московським царством. Переяславська рада 1654 р. і укладення українсько-російської міждержавної угоди. Березневі статті 1654 р.: зміст, ставлення до них різних верств суспільства і церкви.

Становище України після смерті Б. Хмельницького. Основні напрями політики І. Виговського. Гетьманство Ю. Хмельницького. Поділ українських земель на Лівобережну і Правобережну Україну. Чорна рада. Гетьмани П. Тетеря та І. Брюховецький. Україна у політичних планах Росії, Польщі, Туреччини. Посилення впливу московського уряду на політику Української держави. Андрусівське перемир'я 1667 р.

Епоха “Великої руїни” на Правобережжі. Гетьман П. Дорошенко та державницький напрям його діяльності. Буцацький мирний договір 1672 р. Причини краху політики П. Дорошенка та його зречення гетьманства. Друге гетьманування Ю. Хмельницького. Чигиринські походи 1677, 1678 року. Бахчисарайська угода. “Вічний мир” і остаточне закріплення поділу України. Занепад Правобережної України.

Соціально-економічні наслідки визвольної війни. Зміна соціального та національного складу населення. Форми землеволодіння. Розвиток сільського господарства. Цехове ремесло та промисли. Переорієнтація напрямів зовнішньої та внутрішньої торгівлі. Адміністративно-політичний устрій Лівобережної України і Слобожанщини.

Тема 9. Українські землі наприкінці XVII–XVIII ст.

Наступ на політичну автономію України. Обрання гетьманом І. Мазепи. Коломацькі статті 1687 р. Основні напрями діяльності І. Мазепи. Зміцнення влади козацької старшини. Україна на початку Північної війни. Таємна дипломатія І. Мазепи. Перехід І. Мазепи на бік Карла XII та наслідки цієї акції для України. Обрання гетьманом І. Скоропадського. Воєнні дії взимку 1708–1709 рр. Полтавська битва. Смерть І. Мазепи, його місце і роль в українському національно-визвольному русі. Обрання гетьманом України (в еміграції) П. Орлика. Розробка й прийняття “Пактів і Конституцій прав і вольностей Війська Запорозького”. Історичне значення діяльності П. Орлика.

Інкорпораційна політика царизму. Гетьман І. Скоропадський. Решетилівські

статті 1709 р. Заходи Петра I щодо обмеження державних прав України та русифікації її населення. Утворення 1-ї Малоросійської колегії, її завдання і функції. Правління наказного гетьмана П. Полуботка. Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. Зміцнення української державності за гетьманування Д. Апостола. “Решительні пункти” 1728 р. Заснування Нової Січі.

Тимчасове відновлення гетьманського правління. Кирило Розумовський. Посилення антиукраїнської політики за Катерини II. Остаточна ліквідація гетьманства і створення 2-ї Малоросійської колегії. Зруйнування Запорозької Січі (1775 р.). Російський уряд і козацька старшина. Кошовий отаман П. Калнишевський. Розселення козаків на Кубані і Дону. Переселення запорожців.

Заснування Задунайської Січі. Скасування військового й адміністративного устрою Лівобережної України.

Культура України XVII – початку XVIII ст. Освіта й книгодрукування: Київська академія. Відкриття друкарень. Наука. Розвиток медицини й математики. Г. Сковорода. Літописи С. Величка і Г. Граб’янки. Література й усна народна творчість. І. Котляревський та його “Енеїда”. Театр і музика. М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський. Архітектура. Українське бароко.

Тема 10. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.

Інтеграція територіальних надбань Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII ст. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав. Демографічні показники й етнічний склад населення українських земель. Національне та соціальне становище українського населення.

Функціонування поміщицького господарства на українських землях. Становище селянства. Закріпачення селян Південної України (1796 р.). Військові поселення. Поширення ринкових відносин. Товаризація поміщицького господарства. Машини і вільнонаймана праця. Розшарування селян і руйнування селянської общини. Орендування поміщицьких земель. Дрібні селянські промисли, чумакування й візникування.

Початок промислового перевороту. Південна Україна: характеристика економічного розвитку, галузева спеціалізація, характер виробничих відносин у сільському господарстві та промисловості. Зародження фабрично-заводського виробництва. Розвиток промисловості. Шляхи і транспорт. Міста. Зростання морських портів. Розвиток внутрішньої торгівлі. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії.

Криза феодальних відносин у Західній Україні. Форми антикріпосницької боротьби. Рух опришків. Революційний рух на західноукраїнських землях,

селянські виступи в Галичині, на Буковині (Л. Кобилиця), у Закарпатті (“холерні бунти”).

Створення Кирило-Мефодіївського братства. Значення діяльності кирило-мефодіївців у розвитку українського національного руху.

Тема 11. Україна в другій половині XIX – на початку XX ст.

Особливості соціально-економічного розвитку українських земель напередодні реформи 1861 р. Основні законодавчі акти аграрної реформи в Україні, її специфіка та наслідки. Адміністративне реформування у другій половині XIX ст. (судова, земська, військова, шкільна, цензурна, фінансова реформи та реформа міського самоврядування).

Надніпрянська Україна в пореформений період. Початок капіталістичної індустріалізації в Україні. Особливості й перебіг промислового перевороту. Політика протекціонізму. Залучення іноземних капіталів. Створення великої фабрично-заводської індустрії. Перетворення України на основну вугільно-металургійну базу Російської імперії. Провідні галузі промисловості України. Спеціалізація промислових районів. Розвиток транспорту. Розширення внутрішнього ринку. Торгівля.

Особливості економічного розвитку західноукраїнських земель. Формування промислового сектору в Західній Україні. Розвиток Дрогобицько-Бориславського нафтового району. Галузі промисловості. Проблеми у сільськогосподарському секторі. Початок трудової еміграції. Кооперативний рух.

Національна політика царизму в Україні. Виникнення громад та їх культурно-освітня діяльність наприкінці 50 – на початку 60-х років. Перший український журнал “Основа”. Недільні школи. Валуєвський циркуляр 1863 р. Відновлення громадського руху на початку 70-х років. Південно-західний відділ Російського географічного товариства. Заборона української мови. Емський указ 1876 р. і переслідування українофілів. М. Драгоманов. Братство тарасівців. “Загальна українська організація”. Народницький рух в Україні.

Суспільно-політичний рух у західноукраїнських землях після революції 1848–1849 рр. “Москвофіли”. Рух народовців у Галичині, на Буковині та Закарпатті. Заснування і діяльність культурно-освітнього товариства “Просвіта”. Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка. І. Франко, М. Павлик, О. Терлецький та радикальний рух у Галичині. Створення політичної організації народовців. Народна рада. Виникнення і діяльність радикальної партії. Проголошення ідеї політичної незалежності України. Ю. Бачинський. Наукова і політична діяльність М. Грушевського в Галичині. Утворення УНДП та УСДП.

Робітничий та селянський рух на українських землях.

Освіта. Відкриття вищих і середніх навчальних закладів у містах України в першій половині XIX ст. Університети України. Наука. Ботанік М. Максимович. Математики Т. Осиповський і М. Остроградський.

Тема 12. Українська національна революція 1917–1921 рр.

Україна напередодні революції. Соціально-економічне становище українських земель у складі Росії.

Україна в роки першої російської революції 1905–1907 рр. Виникнення Рад робітничих депутатів. Піднесення українського національного руху. Культурноосвітні товариства “Просвіти”. Діяльність української громади у I і II Державних думах. Червневий переворот. Земельна реформа П. Столипіна і його економічні і політичні наслідки для України.

Україна у Першій світовій війні. Україна в планах воюючих сторін. Воєнні дії на території України. Загострення національного питання в Україні.

Російська Лютнева буржуазно-демократична революція та її вплив на розвиток суспільного руху в Україні. Відродження національних громадсько-політичних організацій. Утворення української Центральної Ради (20 березня 1917 р.): партійний склад, політична програма. I та II Універсали Центральної Ради.

Жовтнева революція 1917 р. та створення ленінського Раднаркому, його національно-ідейне підґрунтя. Спроби більшовиків захопити владу в Україні. Встановлення контролю Центральної Ради над Києвом.

Універсал Центральної Ради: проголошення Української Народної Республіки 7 листопада 1917 р. Внутрішня і зовнішня політика уряду УНР.

Причини війни Радянської Росії та УНР. Харківський з’їзд Рад: проголошення радянської влади в Україні. Перший радянський уряд України.

III Універсал Центральної Ради 9 (22) січня 1918 р.: проголошення незалежності України.

Радянізація України. Червоний терор.

Гетьманський переворот. Українська держава гетьмана П. Скоропадського: внутрішня політика, зовнішньополітичний курс, національно-культурне будівництво.

Боротьба за відновлення УНР. Директорія та її політичний курс. Антигетьманське повстання. С. Петлюра. Трудовий конгрес. Отаманщина. Більшовицька агресія проти Директорії. Інтервенція. Антанта на півдні України. Причини поразки Директорії.

Революційні події 1918 р. на західноукраїнських землях. Політичні партії Східної Галичини. Повстання 1 листопада 1918 р. у Львові. Проголошення ЗУНР. С. Петрушевич президент ЗУНР. “Акт злуки” УНР і ЗУНР. 22 січня 1919 р. – День

соборності України.

Основні уроки Української національної революції.

Тема 13. Українські землі у міжвоєнний період 20–30-х років XX ст. та у роки Другої світової війни (1939–1945)

Міжнародне, політичне, соціально-економічне становище Української СРР на початку 20-х років. Перехід до нової економічної політики, її сутність та особливості запровадження в Україні.

Державний статус України в 1921–1922 рр. Юридичне оформлення Союзу РСР. Система реальної влади в Україні. РКП(б) і КП(б)У. Природа радянського тоталітарного режиму. Роль у ньому профспілок, комнезамів, комсомолу, ставлення до інтелігенції. Феномен “національного ухильництва”. Партійні дискусії щодо майбутнього курсу соціально-економічної політики. “Ножиці цін”. Хлібозаготівельні кризи. “Криза непу”. Політика більшовиків у царині культури. “Українізація” (коренізація), її суть і мета. Г. Гринько, О. Шумський, М. Скрипник.

Ліквідація неписьменості та її підсумки. Створення загальноукраїнської радянської системи початкової освіти.

Завершення внутрішньопартійної боротьби в ЦК ВКП(б) і утвердження одноособової диктатури Й. Сталіна. Згортання непу. Курс на розгорнуте будівництво соціалізму “по всьому фронту”. Форсована індустріалізація. Відмова від економічних методів регулювання господарського життя і перехід до командної економіки.

Хлібозаготівельна криза 1928–1929 рр. Перехід до суцільної колективізації. Передумови голодомору 1932–1933 рр. “Закон про п’ять колосків”. “Хлібозаготівлі” та їх реквізиційний характер. Завершення колективізації та її наслідки для України.

Модернізація України і зміни соціального складу населення. Формування прошарку партійно-державної та господарської номенклатури. Конституція УСРР 1937 р. Монопольне становище ВКП(б) у суспільстві. Утвердження тоталітарного режиму в Україні. Зміцнення культу особи Сталіна. Репресії в Україні.

Українські землі (Галичина, Буковина, Закарпаття) в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецький пакт про ненапад. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної Армії на територію Західної України та її включення до складу СРСР. Анексія Радянським Союзом Бессарабії та Північної Буковини.

Встановлення німецької окупаційної влади на Лемківщині, Підляшші та Холмщині. Радянізація західних областей України.

Напад Німеччини на СРСР. Україна в планах “блискавичної війни”. Фашистська окупація України. Встановлення німецько-фашистського “нового порядку”. Розчленування України. Пограбування національних багатств. Масовий терор. Геноцид єврейського населення. Вивезення робочої сили до Німеччини.

Всенародна боротьба в тилу фашистських загарбників.

Закінчення другої світової війни. Вклад України в розгром гітлерівської Німеччини та її сателітів.

Демографічні, політичні, економічні й культурні втрати України в роки війни.

Тема 14. Україна у післявоєнний час, у період “відлиги” та “застою” (1945–1985 рр.)

Адміністративно-територіальні зміни в УРСР після війни. Внутрішньополітичне та економічне становище республіки. УРСР – співзасновниця ООН, інших міжнародних організацій.

Особливості відбудови промисловості. Відновлення довоєнної структури промисловості. Голод 1946–1947 рр., його причини, масштаби, наслідки. Проблеми відбудови сільського господарства. Грошова реформа та її наслідки. Ліквідація карткової системи.

Радянізація Західної України. Формування органів місцевої влади. Колективізація західноукраїнського села.

Політична боротьба в Україні після смерті Й. Сталіна. Початок десталінізації в Україні. Реабілітації першої половини 50-х років. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа.

Відбудова системи народної освіти. Запровадження обов’язкової семирічної освіти. Наука і культура. Боротьба з “космополітизмом”.

XX з’їзд КПРС та Україна. Початок політичних реабілітацій. Аграрна політика кінця 50-х – першої половини 60-х років. Реформи М. Хрущова, їх суперечливий і непослідовний характер, загальна спрямованість і значення.

Прихід до влади Л. Брежнєва і поглиблення засилля партії. Поступ науково-технічної революції. Галузеві диспропорції у промисловості, сільському господарстві, їх негативні наслідки. Ідеологізація культурного життя. Курс на “зближення і злиття націй” та посилення русифікації. Науково-технічна революція і наука в Україні. “Відлига” в українській літературі. “Шістдесятники”. В. Симоненко, Л. Костенко, І. Світличний, І. Драч, С. Гуцало та ін. Причини появи й особливості дисидентського руху в Україні. Українська

робітничо-селянська спілка Л. Лук'яненко. “Інтернаціоналізм чи русифікація?” І. Дзюби. Репресії проти дисидентів і значення їхньої діяльності.

Конституція УРСР 1978 р. П. Шелест, зміщення його з посади першого секретаря ЦК КПУ. Україна в єдиному народногосподарському комплексі СРСР за часів В. Щербицького.

Причини опозиційного руху в радянській Україні. Протести інтелігенції проти арештів правозахисників. Форми діяльності дисидентів. Утворення Української Гельсінкської спілки (УГС): мета і форми діяльності. М. Руденко, Л. Лук'яненко, С. Караванський, О. Мешко та ін. Причини існування релігійного дисидентства.

Тема 15. Україна у добу перебудови

Зміни вищого партійно-державного керівництва після смерті Л. Брежнєва. М. Горбачов і пошуки шляхів виходу з кризи. Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя. Погіршення економічної ситуації в Україні у другій половині 80-х років. Чорнобильська катастрофа. Недієздатність колгоспно- радгоспної системи. Зростання інфляції та дефіциту державного бюджету. Скорочення обсягів суспільного виробництва. Зменшення національного доходу України.

Зростання політичної активності суспільства. Гласність. Створення нових громадських об'єднань. Відновлення Української Гельсінкської спілки. Політичні клуби. Початок формування Народного руху. Багатопартійність в Україні. Вибори до Верховної Ради УРСР 1990 р. Декларація про державний суверенітет України.

Тема 16. Україна на шляху державної розбудови від початку 90-х рр. XX ст.

Спроба державного перевороту в СРСР і Україні. Акт проголошення незалежності України. Припинення діяльності Компартії України. Референдум 1 грудня 1991 р., вибори президента України. Л. Кравчук. Біловезька угода.

Денонсація Договору 1922 р. про утворення СРСР. Політичні, економічні та юридичні підстави створення Співдружності Незалежних Держав (СНД).

Основні проблеми національно-державного відродження суверенної України на початку 90-х років. Референдум 1 грудня 1991р. та вибори президента України. Розбудова основ та структур української держави.

Подальші кроки в державному будівництві України. Прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України. Реформування збройних сил України. Дипломатичне визнання України. Міжнародна політика України.

Міжнародні відносини України на сучасному етапі. Головні засади зовнішньої політики України. Відносини з Росією. Курс на європейську

інтеграцію. Україна і СНД.

Основи зовнішньополітичної діяльності української держави. Україна – один з фундаторів СНД. Участь в міжнародних, міждержавних організаціях і структурах. Прийняття України у вересні 1995 р. до ПАРЄ. Зовнішня і внутрішня політика держави у співвідношенні та взаємодії.

Соціальна політика в контексті нових реалій. Культура, освіта та наука в умовах функціонування суверенної держави. Українська церква та проблеми духовного відродження нації.

Відродження історичної і культурної спадщини українського народу.

Економічні проблеми незалежної України в 1991-1996 рр. Реформування економіки на шляху переходу до ринкових відносин. Приватизація, суперечливий характер її здійснення. Криміналізація економічного життя. Проблема енергоносіїв, спад виробництва. Занепад аграрного сектору економіки. Проблема приватної власності на землю. Криза фінансово-кредитної системи. Наростання інфляційних процесів і соціальної напруженості. Пошук шляхів виходу із кризи і соціального захисту населення. Активізація соціальних реформ наприкінці 90-х років ХХ ст.

ІІІ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ

Фахове вступне тестування проводиться згідно з Правилами прийому до Чернігівського національного технологічного університету у 2018 році, затверджених ректором університету у 2018 р. з метою перевірки знань та визначення рівня фахової підготовки вступника.

Вступники, які мають диплом бакалавра зі спеціальностей, мають можливість вступити на споріднений напрям підготовки бакалавра за скороченими термінами підготовки. Такі вступники зараховуються за результатами фахового випробування у вигляді тестування. Тестовий білет складається з 20 питань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 5 балів. Результати фахового вступного випробування оцінюються в балах за шкалою від 100 до 200 балів. Особи, які отримали на фаховому вступному випробуванні менше 120 балів, не допускаються до участі в конкурсі.

Конкурсний відбір проводиться на вакантні місця ліцензійного обсягу.

IV. Список літератури

IV. I. Основна

1. **Алексєєв С.В.** Історія України : короткий курс лекцій (для студентів вузів усіх спеціальностей та всіх форм навчання). – Краматорськ:ДДМА,2007. – 228с.
2. **Бойко О.Д.** Історія України: навч. посібник. Видання 3-тє, виправлене, доп. – К. : Академвидав, 2006. – 688 с.
3. **Борисенко В.Й.** Курс української історії. З найдавніших часів до XX століття / В. Й. Борисенко. – К. : Либідь, 1996. – 616 с.
4. **Гончарук П.С.** Історія України з найдавніших часів до початку XX століття : навч. посіб. / П. С. Гончарук. – [друге вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 528 с.
5. **Гудзь В.В.** Історія України : підручник [для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів] / В. В. Гудзь. – К. : Видавничий Дім “Слово”, 2003. – 616 с.
6. **Історія України XX – початку XXI століття** / [П. П. Панченко, Н. П. Барановська, С. С. Падалка та ін.; за заг. ред. В. А. Смолія]. – К. : Знання, 2004. – 582 с.
7. **Історія України. Нове бачення** : в 2 т. / [під ред. В. А. Смолія]. – К. : Україна, 1995. – Т.1. – 1995. – 350 с.
8. **Історія України. Нове бачення** : в 2 т. / [під ред. В. А. Смолія]. – К. : Україна, 1996. – Т.2. – 1996. – 494 с.
9. **Історія України** / В. Ф. Верстюк [та ін.] ; під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернативи, 1997. – 416 с.
10. **Історія України** : навч. посібник / Лановик Б. Д., Лазарович М. В. – К. : Знання-Прес, 2001. – 698 с.
11. **Котляр М.** Шляхами віків : довідник з історії України / М. Котляр, С. Кульчицький. – К. : Україна, 1993. – 380 с.
12. **Лановик Б.Д.** Історія України : навч. посіб. / Б. Д. Лановик, М. В. Лазарович. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К. : Знання-Прес, 2006. – 598 с.
13. **Малий словник історії України** / В. Смолій. – К.:Либідь,1997. – 464 с.
14. **Рибалка І. К.** Історія України. Ч. 1 : Від найдавніших часів до кінця XVIII ст. – Харків: Основа, 1995. – 448 с.
15. **Рибалка І. К.** Історія України. Ч. 2 : Від початку XIX ст. до лютого 1917 р. – Харків: Основа, 1997. – 480 с.

IV. II. Додаткова

16. **Довбня О.А.** Історія України : довідник / О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко, Н. Л. Стешенко. – 2-е вид., перероб. та доп. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 68 с.
17. **Дорошенко, Д. І.** Нарис історії України в 2-х т. Т. 1 : до половини XVII ст. – К.: Глобус, 1992. – 238 с.
18. **Дорошенко, Д. І.** Нарис історії України в 2-х т. Т. 2 : від початку XVII століття. – К.: Глобус, 1992. – 349 с..
19. **Історія України** : довідник / упоряд.: С. Крупчан [та ін.]. – 5-те вид., перероб. і доп. – К. : Казка, 2010. – 736 с. – ISBN 978-966-8055-18-8.
20. **Михальчук, П. А.** Термінологічний і хронологічний довідник з історії України. – 4-те вид. – Т.: Підручники і посібники, 2009. – 192 с.
21. **Мітягін, В. Ю.** УСЕ. Історія України : [довідник] / В. Ю. Мітягін ; ред. С. Кульчицький. – К. : Майстер-Клас, 2009–2010. – 240 с.

IV. III. Інтернет-ресурси

22. <http://www.history.org.ua/index.php?urlcrnt=JournALL/select.php&seriaName=geo>
23. http://www.geocities.com/ua_ukraine/ukrainerus.html)
24. <http://www.uahistory.cjb.net/>
25. <http://www.holodomor33.org.ua/library.php>
26. <http://ukrarmy.kiev.ua/>
27. <http://sumy.net.ua/?p=1>
28. <http://www.studentbooks.com.ua/content/view/119/49/1/1/>